



**Apribojimai, kuriuos Vengrija nustatė pilietinių organizacijų finansavimui, vykdomam ne šioje valstybėje narėje įsisteigusiu asmenų, neatitinka Sąjungos teisės**

2020 m. birželio 18 d. Sprendime *Komisija / Vengrija (Asociacijų skaidrumas) (C-78/18)* Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) **patenkino Europos Komisijos šiai valstybei narei pareikštą ieškinį dėl įsipareigojimų neįvykdymo**. Teisingumo Teismas konstatavo, kad nustatydamą tam tikrų kategorijų pilietinės visuomenės organizacijoms, tiesiogiai ar netiesiogiai gaunančioms tam tikrą ribą viršijančią užsienio paramą, registravimosi, deklaravimo ir viešumo pareigas ir numatydamą galimybę taikyti sankcijas šių pareigų nesilaikančioms organizacijoms Vengrija nustatė diskriminacinius ir nepateisinamus apribojimus tiek aptariamoms organizacijoms, tiek asmenims, kurie teikia joms tokią paramą. Šie apribojimai prieštarauja valstybių narių įsipareigojimams dėl laisvo kapitalo judėjimo pagal SESV 63 straipsnį, taip pat įsipareigojimams pagal Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 7, 8 ir 12 straipsnius, susijusiems su teise į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą, teise į asmens duomenų apsaugą ir teise į asociacijų laisvę.

2017 m. Vengrija priėmė įstatymą, kuriuo, kaip teigiama, siekiama užtikrinti pilietinių organizacijų, gaunančių dovanas iš užsienio, skaidrumą (toliau – Skaidrumo įstatymas)<sup>1</sup>. Pagal šį įstatymą šios organizacijos turi įsiregistruoti Vengrijos teismuose kaip „užsienio paramą gaunančios organizacijos“, jeigu dovanų, kurias jos per vienus metus gavo iš kitų valstybių narių ar trečiųjų šalių, vertė viršija nustatytą ribą. Registruodamosi jos taip pat turi nurodyti, be kita ko, dovanotojų, kurių parama pasiekė ar viršijo 500 000 Vengrijos forintų (maždaug 1 400 EUR) sumą, vardus ir pavardes bei pavadinimus ir tikslią paramos sumą. Vėliau ši informacija skelbiama nemokamai prieinamoje viešoje elektroninėje platformoje. Be to, atitinkamos pilietinės organizacijos savo interneto pradžios tinklalapyje ir visuose savo leidiniuose turi nurodyti, kad jos yra „užsienio paramą gaunančios organizacijos“.

Manydama, kad minėtu įstatymu pažeidžiama SESV ir Chartija, Komisija Teisingumo Teisme pareiškė ieškinį Vengrijai dėl įsipareigojimų neįvykdymo.

Prieš nagrinėdamas bylą iš esmės Teisingumo Teismas, spręsdamas dėl Vengrijos pateikto nepriimtimumu grindžiamo prieštaravimo, priminė, jog tai, kad Komisija per ikiteisminę procedūrą taiko trumpus terminus, savaime negali lemti vėliau pareikšto ieškinio dėl įsipareigojimų neįvykdymo nepriimtimumo. Toks nepriimtimumas taikomas tik tuo atveju, kai dėl Komisijos elgesio atitinkamai valstybei narei tapo sunkiau paneigti šios institucijos kaltinimus ir taip buvo pažeista teisė į gynybą, tačiau nagrinėjamu atveju tai nebuvo įrodyta.

Dėl bylos esmės Teisingumo Teismas pirmiausia nusprendė, kad Vengrija negali priekaištauti Komisijai, kad ši nepateikė Skaidrumo įstatymo praktinio poveikio SESV 63 straipsniu užtikrinamai judėjimo laisvei įrodymų. Įsipareigojimų neįvykdymas gali būti įrodomas, jeigu kyla iš įstatymo ar

<sup>1</sup>A külföldről támogatott szervezetek átláthatóságáról szóló 2017. évi LXXVI. törvény (2017 m. Įstatymas Nr. LXXVI dėl užsienio paramą gaunančių organizacijų skaidrumo).

kito teisės akto, kurio buvimas ir taikymas nėra ginčijami, priėmimo, atliekant teisinę šios priemonės nuostatų analizę.

Toliau nagrinėdamas Komisijos kaltinimų pagrįstumą Teisingumo Teismas konstatavo, pirma, kad **sandoriai, kuriems taikomas Skaidrumo įstatymas, patenka į SESV 63 straipsnio 1 dalyje vartojamą sąvoką „kapitalo judėjimas“ ir kad šis įstatymas yra diskriminacinio pobūdžio ribojamoji priemonė.** Jame įtvirtintas skirtingas požiūris į nacionalinį ir tarpvalstybinį kapitalo judėjimą, kurio negalima paaiškinti jokių objektyviu atitinkamų situacijų skirtumu ir kuris gali atgrasyti kitose valstybėse narėse ar trečiosiose šalyse įsisteigusius fizinius ar juridinius asmenis nuo finansinės paramos atitinkamoms organizacijoms teikimo. Konkrečiai kalbant, Skaidrumo įstatymas tikslingai ir išimtinai taikomas asociacijoms ir fondams, gaunantiems finansinę paramą iš kitų valstybių narių ar trečiųjų šalių, ir ją individualizuoja, įpareigodamas juos teikti deklaracijas, įsiregistruoti ir sistemingai prisistatyti visuomenei pavadinimu „užsienio paramą gaunanti organizacija“, nes priešingu atveju būtų taikomos sankcijos, kurios gali apimti net jų likvidavimą. Be to, **jame numatytais priemonėmis šių asociacijų ir fondų atžvilgiu gali būti sukurta nepasitikėjimo atmosfera.** Informacijos apie kitose valstybėse narėse ar trečiosiose šalyse įsisteigusius asmenis, teikiančius finansinę paramą toms pačioms asociacijoms ir fondams, viešas atskleidimas gali juos atgrasyti nuo tokios paramos teikimo. Todėl **Skaidrumo įstatyme numatytos registravimosi, deklaravimo ir viešumo pareigos bei sankcijos, bendrai paėmus, yra pagal SESV 63 straipsnį draudžiamas laisvo kapitalo judėjimo apribojimas.**

Dėl galimo šio apribojimo pateisinimo Teisingumo Teismas pabrėžia, kad tikslas padidinti asociacijų finansavimo skaidrumą gali būti laikomas privalomuoju bendrojo intereso pagrindu. Kai kurios pilietinės visuomenės organizacijos, atsižvelgiant į jų siekiamus tikslus ir turimas priemones, gali daryti didelę įtaką viešajam gyvenimui ir viešosioms diskusijoms, o tai pateisina priemonių, skirtų finansavimo skaidrumui užtikrinti, taikymą šiam finansavimui, ypač kai jis gaunamas iš Sąjungai nepriklausančių trečiųjų šalių. Vis dėlto nagrinėjamu atveju **Vengrija neįrodė, kodėl jos nurodytas tikslas padidinti asociacijų finansavimo skaidrumą pateisina priemonės, konkrečiai įtvirtintas Skaidrumo įstatyme.** Konkrečiai kalbant, jos vienodai taikomos bet kokiai užsienio finansinei paramai, viršijančiai tam tikrą ribą, ir visoms į šio įstatymo taikymo sritį patenkančioms organizacijoms, užuot taikius toms, kurios realiai gali daryti didelę įtaką viešajam gyvenimui ir viešoms diskusijoms.

Dėl SESV 65 straipsnio 1 dalies b punkte paminėtų viešosios tvarkos ir visuomenės saugumo priežasčių Teisingumo Teismas priminė, kad tokiomis priežastimis gali būti remiamasi konkrečioje srityje, jeigu Sąjungos teisės aktų leidėjas neatliko visiško priemonių, kuriomis siekiama užtikrinti jų apsaugą, suderinimo, ir jos apima, be kita ko, kovą su pinigų plovimu, terorizmo finansavimu ir organizuotu nusikalstamumu. Vis dėlto šiomis priežastimis galima remtis, tik jei pagrindiniam visuomenės interesui kyla reali, esama ir pakankamai didelė grėsmė. Nagrinėjamu atveju Vengrija nepateikė jokio argumento, kuriuo remiantis būtų galima konkrečiai įrodyti tokią grėsmę. Skaidrumo įstatymas veikia grindžiamas principine ir nediferencijuota prezumpcija, kad bet koks pilietinių organizacijų finansavimas iš užsienio yra savaime įtartinas.

Tuo remdamasis Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad **iš Skaidrumo įstatymo kylantys apribojimai yra nepateisinami, todėl Vengrija neįvykdė įsipareigojimų pagal SESV 63 straipsnį.**

Antra, Teisingumo Teismas išnagrinėjo, ar Skaidrumo įstatymo nuostatos atitinka Chartijos 7, 8 ir 12 straipsnius, kuriuos turi atitikti nacionalinė priemonė, jeigu šią priemonę patvirtinusi valstybė narė siekia pateisinti šia priemone nustatytą apribojimą privalomuoju bendrojo intereso pagrindu arba SESV nurodytu pagrindu.

Pirmiausia dėl Chartijos 12 straipsnio 1 dalyje įtvirtintos **teisės į asociacijų laisvę** Teisingumo Teismas pabrėžė, kad ji yra vienas esminių demokratinės ir pliuralistinės visuomenės pagrindų, nes leidžia piliečiams veikti kartu bendro intereso srityse ir taip prisidėti prie gero viešojo gyvenimo veikimo. Nagrinėjamu atveju Teisingumo Teismas konstatavo, kad **Skaidrumo įstatyme numatytos priemonės yra šios teisės apribojimas**, nes jos įvairiais aspektais gerokai apsunkina asociacijų, kurioms taikomas šis įstatymas, veiklą ir veikimą.

Be to, dėl Chartijos 7 straipsnyje įtvirtintos **teisės į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą** Teisingumo Teismas priminė, kad ji įpareigoja viešosios valdžios institucijas susilaikyti nuo bet kokio nepagrįsto kišimosi į asmenų gyvenimą. Nagrinėjamu atveju jis pažymėjo, kad **Skaidrumo įstatyme numatytos deklaravimo ir viešumo pareigos riboja šią teisę**. Dėl Chartijos 8 straipsnio 1 dalyje įtvirtintos **teisės į asmens duomenų apsaugą**, kuri tam tikru mastu susijusi su teise į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą, Teisingumo Teismas priminė, kad ji draudžia su identifiкуotais ar identifiкуojamais fiziniiais asmenimis susijusią informaciją platinti tretiesiems asmenims, nesvarbu, ar tai būtų viešosios valdžios institucijos, ar visuomenė apskritai, nebent šis platinimas vyksta duomenis tvarkant tinkamai, pagal Chartijos 8 straipsnio 2 dalyje nustatytus reikalavimus. Todėl visais kitais atvejais toks platinimas, kuris yra asmens duomenų tvarkymas, turi būti laikomas apribojančiu Chartijos 8 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą teisę į asmens duomenų apsaugą. Nagrinėjamu atveju Skaidrumo įstatyme numatytas asmens duomenų atskleidimas, o **Vengrija netvirtino, kad tai yra minėtus reikalavimus atitinkantis duomenų tvarkymas**.

Galiausiai nagrinėdamas klausimą dėl galimo pagrindinių teisių apribojimų pateisinimo Teisingumo Teismas pažymėjo, kad, kaip matyti jau iš remiantis SESV atliktos analizės, **Skaidrumo įstatymo nuostatos negali būti pateisinamos nė vienu iš bendrojo intereso tikslų, kuriais rėmėsi Vengrija**.

---

**PASTABA:** Ieškinį dėl įsipareigojimų neįvykdymo valstybei narei, kuri neįvykdė iš Sąjungos teisės kylančių įsipareigojimų, gali pareikšti Komisija arba kita valstybė narė. Teisingumo Teismui konstatavus, kad įsipareigojimai neįvykdyti, atitinkama valstybė narė privalo nedelsdama įvykdyti šį sprendimą.

Jeigu Komisija mano, kad valstybė narė neįvykdė sprendimo, ji gali pareikšti naują ieškinį dėl piniginių sankcijų taikymo. Tačiau, jei Komisijai nepranešama apie direktyvą į nacionalinę teisę perkeliančias nuostatas, jos prašymu Teisingumo Teismas gali paskirti piniginę sankciją jau pirmajame sprendime dėl įsipareigojimų neįvykdymo

---

*Žiniasklaidai skirtas neoficialus dokumentas, neįpareigojantis Teisingumo Teismo.*

*[Visas sprendimo tekstas](#) nuo jo paskelbimo dienos prieinamas CURIA tinklalapyje.*

*Kontaktinis asmuo: Gitte Stadler ☎ (+352) 4303 3127*

*Nuotraukas iš sprendimo paskelbimo posėdžio galima rasti „[Europe by Satellite](#)“ ☎ (+32) 2 2964106*